

סיקורת ספרים

על דוגמה אישית בשדה הקרב

הדוגמה האישית מהווה תנאי הכרחי להצלחת המפקד בשדה הקרב

אלישיב שמשי, ממני תראו וכן תעשו, מערכות ומוזן, 2016, 264 עמודים.

אל"ם (מיל') יהודה וגמן < מדריך בקורס מ"פים, מג"דים ופו"ם ושותף בכיר בכתיבת תורת המבצעים של מז"י

אלישיב שמשי, שהיה מ"פ שריון במלחמת ששת הימים ומג"ד במלחמת יום הכיפורים, מוכר היטב לקוראי הספרות הצבאית מספריו הקודמים, העוסקים כולם בסוגיות של פיקוד צבאי. כך גם בספרו החדש "ממני תראו וכן תעשו" – על דוגמה אישית בשדה הקרב", שבו מתמקד שמשי בחשיבות העליונה שיש לדוגמה האישית בלחימת המחלקה והפלוגה. כמו בספריו הקודמים של המחבר, בולטת בספר החדש הטובה הצגת פרטי הקרבות ותיאורם הבהיר, הענייני והמקצועי שמלווה במפות מאירות עיניים המקלות מאוד על הבנת מהלכי הקרבות. כדי להמחיש את תפיסתו בנוגע לדוגמה האישית מציג המחבר לקוראים שישה עשר קרבות שניהלו מ"פים, שייחודם בכך שבהמשך זרכם הצבאית הגיעו לתפקיד מפקד פיקוד או מטכ"ל.

בהקדמה לספר כותב שמשי: "הנהגת חיילים תחת אש במשימות המסכנות את חייהם היא מבחן מנהיגותי מהמעלה הראשונה, ולכן האיכות של מפקדי השדה והדוגמה האישית שהם נותנים לחייליהם הן המניעים העיקריים להצלחה בשדה הקרב". התיאורים המרתקים של המ"פים בעת קרבות – בהם יצחק חופי בקרב התנועה בלילה אל עורפה של מלכיה; אברהם אדן (ברן), שפיקד על הקרב על באר שבע, שבו חיילי הפלוגה היו דוברי ארבע שפות שונות; המ"פ יואב גלנט בקרב שבו ניהל מארב בחוף לבנון – כל אלה מלמדים היטב על החשיבות העליונה

שיש למימוש ערך הדוגמה האישית בלחימה של הדרג הטקטי הנמוך. המחבר מתמקד בנקודות ההחלטה של המ"פים שהתרחשו ברגעי המשבר בקרב שבהם התברר למ"פ כי רק דוגמה אישית שלו יכולה לגרום לחייליו להמשיך ללחום. כך, למשל, החלטתו של משה בריכוכבא (בריל) להמשיך להסתער בכוחות עצמו על היעד לאחר שנוכח שטעה בכיוון ההסתערות של פלוגתו, והחלטתו של אורי אור, מ"פ הסיוור של חטיבה 7, שהחליט להסתער עם פלוגתו על המוצב המצרי בצומת רפיח דווקא לאחר שהתברר לו כי המצב בשטח בעייתי הרבה יותר מכפי שהוערך לפני הקרב.

המחבר מתמקד בנקודות ההחלטה של המ"פים שהתרחשו ברגעי המשבר בקרב שבהם התברר למ"פ כי רק דוגמה אישית שלו יכולה לגרום לחייליו להמשיך ללחום

מעשה הדוגמה האישית בעת משבר דורש מן המ"פ אומץ לב וכוח רצון אדירים כדי להתגבר הן על הפחד מפני אש האויב, המשתק אותו כאדם, הן על מראות וקולות הנפגעים בקרב חייליו והן על אי-הוודאות השוררת סביבו.

הקורא בספר לומד שוב את האמת הבסיסית החשובה מאין כמותה על מה שמתרחש בלחימה, שבה, לדברי המחבר, הקרב מוכרע בסופו של דבר על-ידי "קומץ לוחמים ששאבו כוחות פיזיים ונפשיים מן הדוגמה האישית של מפקד, והם הכריעו את הקרב". המולת הקרב והתזזית השוררת בו באופן קבוע יוצרות מצב שבו המ"פ פועל תחת לחץ נפשי כבד, זאת נוסף על הקושי שלו להסביר ללוחמיו את החלטותיו. במקרים רבים מתקשים הלוחמים להבין את מה שנאמר להם, ולכן כל מה שנותר להם לעשות הוא לחקות את מפקדם ולהתקדם בעקבותיו תוך שהם מפעילים על-פי הבנתם את התרגולות

בסוג המלחמה שמנהל צה"ל היום ומאז שנות ה-90 של המאה ה-20 נגד הטרור והגרילה קיימים תופעות ומרכיבים ייחודיים, שחשוב מאוד להביאם לידיעת הציבור בכלל, והמפקדים בפרט

אלוף (מיל') אורי אור, שהמחבר הקדיש כאמור פרק לתפקודו המעולה כמפקד פלס"ר 7 במלחמת ששת הימים, אמר בעצרת של חטיבה 679 (שהוא היה מפקדה במלחמת יום הכיפורים), אשר נערכה ביוני 2013 לציון 40 שנים למלחמה: "המהפכה הטכנולוגית האדירה והמחשוב שחדרו לכל תחומי הלחימה אינם משנים במאומה את נפשו ורוחו של האדם, שהיו ויישאר מורכבים ומרתקים הרבה יותר מכל טכנולוגיה ומכל מחשוב מתקדם. יכולת הפיקוד והנעת האנשים להילחם נשארו תלויות במנהיגות של דוגמה אישית, של מבט ישיר בעיניים והבנת האדם הלוחם".

ספרו של שמשי מלמד שוב כי מעשה הנעת הפלוגה בלחימה עד לניצחון נדרש בתנאים שבהם מכונת הנפש המסובכת, הנפתלת והלא צפויה, הנקראת בן אדם, נקלעת לשיתוק שמנסה לכפות עליה יצר ההישרדות.

אין מבחן קשה מזה למפקד, ולכן מומלץ למפקדי צה"ל של היום ללמוד מן הספר המצוין הזה על מה שיידרש מהם כאשר יידרשו להנהיג את יחידותיהם בלחימה. דוגמה אישית הייתה, ותישאר תמיד, תנאי הכרחי להצלחת המפקד, אבל בסוג המלחמה שמנהל צה"ל היום ומאז שנות ה-90 של המאה ה-20 נגד הטרור והגרילה קיימים תופעות ומרכיבים ייחודיים, שחשוב מאוד להביאם לידיעת הציבור בכלל, והמפקדים בפרט. יש לקוות ששמשי יקדיש את ספרו הבא להצגה ולניתוח של סוגיות פיקודיות העולות מלחימת צה"ל בטרור ובגרילה.

האלוף אורי אור, היה בפלס"ר 7 במלחמת ששת הימים, בתמונה בתפקיד מח"ט. יכולת הפיקוד והנעת האנשים להילחם נשארה תלויה במנהיגות בשל דוגמה אישית, של מבט ישיר בעיניים והבנת האדם הלוחם".

שאלות מטרידות למדי בנוגע לספרו הקודם של המחבר "עוד ניצחון כזה..." העוסק בתפקוד המפקדים במלחמת לבנון השנייה. משהו לא טוב קרה במהלך השנים לארגון הצבאי שהעמיד בראשו מפקדים כמו דן שומרון, שהיה מ"פ אמיץ שנהג בתחבולות בקרב ליד קנטרה ב-1967, וכך גם ניהל בהיותו קחצ"ר את מבצע יונתן באנטבה ב-1976.

גם ההשוואה בין פעולת נגע חמדי שהכתה בהלם (כמו שם המבצע) את מקבלי החלטות במצרים אינה יכולה שלא להעלות שאלות על היעדרן המוחלט של התעוזה והתחבולה ממבצעי צה"ל בשנים האחרונות. ארבעה-עשר הלוחמים, בפיקודו של המ"פ מתן וילנאי, שהוטסו ליעד בשני מסוקים, ואשר שיתקו ב-1968 מתקן אסטרטגי בלב מצרים, השיעו בפעולתם הממוקדת והמפתיעה על מקבלי החלטות בקהיר לאין שיעור יותר מאשר כמיות האש העצומות, שעלותן ענקית, שנורו ב-2014 על החמאס במשך 50 ימי מבצע צוק איתן. ספרו של שמשי מחדד את השאלות שצה"ל חייב לשאול את עצמו בכל מה שנוגע לתפיסת הפעלת הכוח כיום.

שרכשו באימונים לפני הקרב.

מן הספר ניתן ללמוד כי מי שלא קורץ מן החומרים שמהם עשויים מפקדים, לא יוכל להיות מפקד טוב. ההתרחשויות בקרב נוגעות בשורשי מניעיו הכמוסים ביותר של האדם המפקד. אלה הם היסודות הנסתרים מעין שעליהם נשענת האישיות הגלויה המתפקדת בקור רוח וביעילות - למשל, רפאל איתן (רפול) בשפך הירדן, דוד אלעזר (דדו) בהרי ירושלים ועמירם לויין בשיא החרמון.

כולם ניחנו בתעצמות נפש שנדרשו להם כדי להצליח במצבים שבהם לא כל מ"פ היה מצליח. התכונות האלה הן מילדות ונדירות יחסית, ולכן בניגוד למה שסבורים חלק מן המופקדים על בניין הכוח הצבאי, הן אינן ניתנות להקניה בבית-ספר כלשהו. במילים אחרות, כשם שאדם שנולד ללא כשרון לריצות קצרות לא יצטיין בהן גם אם יעמדם לרשותו כל הזמן הנדרש ומיטב המאמנים, כך אין בנמצא מערכת הכשרה שתצליח לייצר מ"פ מוצלח ממי שלא ניחן בתכונות הנדרשות לכך מעצם טבעה של אישיותו.

הקריאה בספר מעוררת אצל הקורא

